

רע"פ 3034/14 - רמזי אבו אנטילה נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 3034/14

לפני: כבוד השופט ס' ג'ובראן

המבקש: רמזי אבו אנטילה

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 27.4.2014 בעפ"ת 36012-12-13 שניתן על ידי כבוד השופטת ש' בן שלמה

בשם המבקש: עו"ד עלא קישאוי

החלטה

בקשה למתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (השופטת ש' בן שלמה) בעפ"ת 36012-12-13 מיום 27.4.2014, במסגרתו נדחה ערעורו של המבקש על הכרעת דינו וגזר דינו של בית משפט השלום לתעבורה בפתח תקווה (השופט א' אנושי) בת"ד 5927-10-11 מיום 15.7.2013 ומיום 26.11.2013.

רקע והליכים

- נגד המבקש הוגש לבית משפט השלום לתעבורה בפתח תקווה כתב אישום בו הואשם בעבירת נהיגה בפסילה, לפי סעיף 67 לפקודת התעבורה [נוסח חדש] (להלן: פקודת התעבורה); נהיגה ללא ביטוח תקף, לפי סעיף 2(א) לפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970; סטייה מנתיב נסיעה, לפי תקנה 40 לתקנות התעבורה,

עמוד 1

התשכ"א-1961 (להלן: תקנות התעבורה); גרימת נזק, לפי תקנה 21(ב)(2) לתקנות התעבורה; נהיגה רשלנית, לפי סעיף 62(2) בצירוף סעיף 38(2) לפקודת התעבורה; נהיגה בשכרות, לפי סעיף 62(3) בצירוף סעיף 39(א) לפקודת התעבורה; עזיבת מקום התאונה, לפי תקנה 144(א)(1) לתקנות התעבורה בצירוף סעיף 38(2) לפקודת התעבורה; אי מסירת פרטים, לפי תקנה 144(א)(3) לתקנות התעבורה בצירוף סעיף 38(2) לפקודת התעבורה; ואי הגשת עזרה, לפי תקנה 144(א)(2) לתקנות התעבורה בצירוף סעיף 38(2) לפקודת התעבורה. מעובדות כתב האישום עולה כי המבקש נהג ברכב בידועו כי הוא פסול לנהיגה בעקבות עונש פסילה שהושת עליו בבית משפט השלום לתעבורה בתל אביב, ללא ביטוח תקף, סטה עם רכבו שמאלה, והתנגש עם רכב פרטי (להלן: הרכב הנפגע) שנסע בנתיב המקביל. כתוצאה מההתנגשות, הרכב הנפגע סטה והתנגש במעקה בטיחות, והמבקש סטה עם רכבו והתדרדר לתעלה בצד הכביש, שני כלי הרכב ניזוקו והמבקש והנהג ברכב הנפגע נחבלו. לאחר התאונה המבקש נמלט מרכבו בלא שמסר פרטים, הגיש עזרה או הודיע למשטרה על התאונה, וזאת עד שהתמוטט. בבדיקת דם שנערכה לו נמצא שכמות האלכוהול בדמו הייתה 212 מ"ג אלכוהול לכל 100 מ"ג דם.

2. בישיבת הקראת האישום טען המבקש כי לא נהג ברכב וניהל הוכחות אך בסיכומים בא כוחו טען כי "אני מודה בקרות התאונה ושהיה שיכור ופסול. אך איננו מודים בעצם הנהיגה". בתמצית, גרסת המבקש בבית משפט השלום לתעבורה הייתה כי לא היה הנהג ברכב, ואדם אחר אשר לו רישיון בתוקף נהג בו, אך הוא אינו יודע את פרטיו של אותו אדם. ביום 15.7.2013 ניתנה הכרעת הדין של בית משפט השלום לתעבורה. נקבע שרכבו של המבקש, שאין ספק שנמצא בבעלותו, היה זה שאחראי לגרימת התאונה. כן נקבע כי ברכב היו שניים בעת התאונה, שניהם נמלטו ממקום התאונה, וכי הטלפון הנייד של המבקש נמצא מתחת לכסא הנהג וכן שהמבקש לא מסר את פרטיו של הנהג הלכאורי, למרות שטען שיעשה כן. עם זאת, בית משפט השלום לתעבורה קבע שאין באלה די להרשיעו ויש להוסיף את חזקת הבעלות הקבועה בסעיף 27ב לפקודת התעבורה, הקובעת שאם נעשתה עבירת תנועה, ובעל הרכב לא הוכיח מי נהג ברכב, למי נמסרה החזקה ברכב או כי הרכב נלקח מבלי ידיעתו או הסכמתו, יש לראות אותו כמי שנהג ברכב בשעת ביצוע העבירה. בית משפט השלום קבע שהמבקש לא הצליח לסתור את חזקת הבעלות לפי המבחנים הקיימים בפסיקה; הוא בעל הרכב והוא לא הצליח להוכיח באופן פוזיטיבי כנדרש כי אחר נהג ברכב, ולכן יש מקום להרשיעו בעבירות המיוחסות לו. בית המשפט התייחס גם לטענות המבקש כי המשיבה לא ציינה את חזקת הבעלות בכתב האישום והנושא עלה לאחר סיום פרשת התביעה, וקבע שלא היה בכך כדי לפגוע בהגנתו, לנוכח סעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, ואפשרותו להביא הוכחות לכך שהיה נהג אחר כטענתו. לפיכך הרשיע בית משפט השלום לתעבורה את המבקש בעבירות שיוחסו לו.

3. בגזר הדין מיום 26.11.2013, לאחר ששמע את טיעוני הצדדים לעונש, קבע בית משפט השלום כי מתחם עונש הולם לכל העבירות יחד נע בין שישה ל-18 חודשי מאסר בפועל, פסילה בפועל הנעה בין שנתיים לארבע שנים וכן מאסר על תנאי, פסילה על תנאי וקנס. בשלב קביעת העונש בתוך מתחם העונש ההולם, ציין בית המשפט את עברו התעבורתי והפלילי המכביד של המבקש, אך גם את נסיבותיו האישיות הקשות. לבסוף השית בית המשפט השלום לתעבורה על המבקש שישה חודשי מאסר בפועל, הפעיל עונש מאסר על תנאי שהושת על המבקש בתיק אחר באורך שישה חודשי מאסר בפועל, במצטבר, כך שירצה 12 חודשי מאסר; 12 חודשי מאסר על תנאי; פסילת רישיון בפועל מיום גזר הדין, אך מניינו שלוש שנים מיום צאתו מבית הכלא; פסילה על תנאי; וקנס.

4. המבקש ערער על הכרעת הדין וגזר הדין לבית המשפט המחוזי. באשר להכרעת הדין, טען המבקש כי הורשע מכוח חזקת הבעלות למרות שזו לא הופיעה בכתב האישום. עוד טען כי על חזקה זו העבירו ביקורת מלומדים רבים, כיוון שהיא מביאה להרשעת חפים מפשע, וסותרת את התכלית האובייקטיבית של המשפט הפלילי. עוד טען כי

החזקה מחייבת סתירה בראיות פוזיטיביות, ולכן יש להשתמש בה על דרך הצמצום, ואילו בעניינו היא הייתה המסד היחיד להרשעה. עוד ציין שהביא ראיות לעניין מבצע העבירה בפועל, והיה על המשיבה לאתרו. עוד טען המבקש כי כיוון שאינו הנהג או הממונה על הרכב לא היה מקום לבדוק את דמו ללא הסכמתו. עוד טען כי היה חסר הכרה לאחר התאונה, ולכן אין מקום להרשיעו גם בעבירות עזיבת מקום התאונה, אי מסירת פרטים ואי הגשת עזרה, וביקש לזכותו. לחילופין, טען המבקש כי יש להפחית את העונש שהושת עליו משמעותית לנוכח נסיבותיו האישיות הקשות שלא קיבלו משקל מספק.

5. בית המשפט המחוזי דחה את ערעורו של המבקש על שני חלקיו. באשר להכרעת הדין, קבע בית המשפט המחוזי כי המבקש לא מסר את פרטי הנהג הלכאורי, למעט מסירת שם פלוני, והיה יכול לעשות יותר, כיוון שטען שאותו הנהג הוא חבר של אחיו. עוד נקבע שהמבקש התחייב במסגרת הודעתו להביא את הנהג למשטרה או את פרטיו המלאים, ולא עשה כן. בית המשפט המחוזי קבע שחזקת הבעלות היא מבחינת הכרח, כדי למנוע את המצב בו עבירת תעבורה נותרת בלא אחראים לה, ותחולתה על כל עבירת תעבורה, לפי הפקודה או תקנותיה. עוד ציין בית המשפט המחוזי כי אף כי בפרשה אחת (ע"פ 2218/06 הייב נ' מדינת ישראל (22.1.2007) (להלן: עניין הייב)) בית המשפט העליון סבר כי יש מקום לבחון את היקף ותחולת החזקה לאור חוקי היסוד, למעשה הוא שב ואישר מספר פעמים (כפי שנעשה למעשה בעניין הייב) את חזקת הבעלות והרציונאל בבסיסה. בית המשפט המחוזי קבע כי אם המבקש לא היה הנהג, לא היה צריך לברוח, וכן כי הטלפון הנייד שלו נמצא מתחת למושב הנהג. עובדות אלה, יחד עם החזקה, והימנעותו ממסירת פרטי הנהג הלכאורי, מלמדים כי נהג ברכב. באשר לגזר הדין, נקבע כי העונש אינו חורג ממתחם העונש הראוי וממדיניות הענישה הנוהגת ואין מקום להתערב בו.

הבקשה

6. הבקשה מופנית כלפי הכרעת הדין וגזר הדין. באשר להכרעת הדין, לטענת המבקש על בית המשפט, ולא על המחוקק - כפי שקבע בית המשפט המחוזי לטענתו, למלא את הלקונה שקיימת בסעיף 27 לפקודת התעבורה. באשר לעניינו הפרטני טען כי די בכך שמסר שם של אדם, ואין מקום לבקש ממנו להביא ראיות נוספות לעניין אותו אדם שנהג ברכב. בכך, לטענתו תכלית חקירת המשטרה נפגעה, ויש לקבוע כי היעדר חקירת המשטרה פוגעת בחזקת הבעלות ומעבירה את הנטל חזרה לכתפי התביעה. לעניין העונש, טען המבקש כי בית המשפט המחוזי קבע כי העונש אינו חורג ממתחם העונש ההולם, כיוון שנקבע בחופף עם המאסר על תנאי, ורק אחר כך תיקן את עצמו, לא במעמד הצדדים, וציין כי העונש הופעל במצטבר, ויש לבטל תיקון זה שאינו מתיישב עם הגיונו של פסק הדין. לחילופין, טען המבקש כי היה מקום לקבוע בגזר הדין שההרשעה מתוקף חזקת הבעלות יש בה כדי להקל על המתחם, כיוון שהיא חלק מהנסיבות הקשורות בביצוע העבירה.

7. יחד עם הבקשה, ולמרות שבית המשפט המחוזי לא עיכב את ביצוע גזר הדין והמבקש החל בביצועו, הגיש המבקש בקשה לעיכוב ביצוע העונש. בנסיבות העניין, דחיתי ביום 29.4.2014 את הבקשה לעיכוב ביצוע העונש.

הכרעה

8. אין בידי להיעתר לבקשה למתן רשות ערעור. הלכה היא, כי אין מעניקים רשות לערעור שני, אלא אם כן המקרה מעלה סוגיה או טענה בעלת חשיבות כללית, משפטית או ציבורית, החורגת מעניינם הפרטני של הצדדים (ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982)), או אם ישנם שיקולי צדק ייחודיים

בנסיבות המקרה (רע"פ 5066/09 אוחיון נ' מדינת ישראל (22.4.2010)).

9. הרשעת המבקש לא בוססה אך ורק על חזקת הבעלות. מפסק הדין של בית משפט השלום עולה כי היו מספר ראיות נסיבתיות שהצביעו על כך שהוא נהג ברכבו. מעבר לדברים אלה, ההלכה באשר לחזקת הבעלות נדונה בבית משפט זה בעניין הייב ואושרה בה וגם אחריה (רע"פ 1185/11 ממדוח נ' מדינת ישראל (1.3.2011) (להלן: עניין ממדוח); רע"פ 9/11 צמח נ' מדינת ישראל (11.4.2011); רע"פ 9652/11 לוי נ' מדינת ישראל (24.1.2012); רע"פ 669/13 ציבליק נ' מדינת ישראל (18.2.2013)). לא מצאתי סיבה לשנות מהלכה זו בעניינו של המבקש. כפי שהשופט א' רובינשטיין הטעים בעניין ממדוח (ולא בית המשפט המחוזי בעניינו כאן כפי שטען המבקש), נוכח לשונו הברורה של המחוקק בסעיף 27 לפקודת התעבורה, שינוי בה מונח לפתחו, ולא לפתחם של בתי המשפט. בנסיבותיו הפרטניות של המבקש, הרי שהבטיח למסור את פרטיו של הנהג ולא עשה כן, היו בידי הכלים להצביע על זהותו, והוא בחר שלא לעשות כן. מכאן שלא עמד בנטל לסתור את החזקה. באשר לעניין הייב והאפשרות להשליך ממנו לעניינו של המבקש, השופט (כתארו אז) ד' חשין ציין שם כי: "הרשעתו של אדם בדין פלילי, או מעין פלילי, אך משום שייכשל במציאת האדם שנהג ברכב בעת ביצוע העבירה, אף במקרה בו יוכיח אותו אדם - באופן פוזיטיבי - שלא הוא עבר את העבירה, מביאה לתוצאה קשה של הרשעת אדם בלי שמתקיימים בו היסוד העובדתי והיסוד הנפשי של העבירה, בניגוד לעקרונות היסוד של דיני העונשין". בעניינו, אין מדובר בכישלון במציאת האדם שנהג ברכב, כיוון שהדבר היה בהישג ידו של המבקש, כפי שעולה מהכרעת הדין, וכן המבקש לא הוכיח פוזיטיבית כי לא עבר את העבירה.

10. אין מקום להורות גם על מתן רשות ערעור בטענת המבקש ביחס לשגגה שנפלה בפסק דינו של בית המשפט המחוזי לעניין העונש. בית המשפט המחוזי קבע כי "העונש שהוטל עליו, בגין מכלול העבירות בהן הורשע, 12 חודשי מאסר (תוך הפעלת התנאי בחופף), אינו חורג ממתחם העונש הראוי וממדיניות הענישה הנוהגת" (עמ' 16, שורות 12-14 לפסק הדין). כאמור, המאסר על תנאי הופעל בעניינו של המבקש במצטבר, אלא שלהבנתי אין בכך כדי לסייע לטענתו כי העונש חמור, אלא להיפך. אם עונש של 12 חודשי מאסר בגין מכלול העבירות בהן הורשע אינו עונש שחורג ממתחם העונש ההולם, ברי ששישה חודשי מאסר אינם חורגים ממתחם זה, ודאי שלא לחומרה.

11. מעבר לדברים אלה, לעניין העונש אשוב ואציין, כי טענות באשר לחומרתו, אינן מקימות עילה למתן רשות ערעור לפני בית משפט זה, אלא בנסיבות של סטייה ניכרת ממדיניות הענישה (ראו: רע"פ 1174/97 רפאלי נ' מדינת ישראל (24.3.1997); רע"פ 7201/97 בשירי נ' היועץ המשפטי לממשלה (11.12.1997); רע"פ 5504/08 פלוני נ' מדינת ישראל (27.7.2008)). המקרה לפנינו אינו מגלה נסיבות כאלה, ואף המבקש לא הביא פסיקה המוכיחה זאת.

12. סוף דבר, הבקשה נדחית.

ניתנה היום, כ"ז בסיון התשע"ד (25.6.2014).

ש ו פ ט